

**ZAKAZ PROWADZENIA POJAZDÓW  
I ŚWIADCZENIE PIENIĘŻNE  
A WARUNKOWE UMORZENIE  
POSTĘPOWANIA KARNEGO WOBEC  
SPRAWCY PRZESTĘPSTWA Z ART. 178A § 1 K.K.**

---

KAZIMIERZ J. LEŻAK

**I.** Problematykę orzekania zakazu prowadzenia pojazdów i świadczenia pieniężnego w przypadku warunkowego umorzenia postępowania karnego o przestępstwo z art. 178a § 1 k.k. należy ponownie przeanalizować ze względu na kolejne już zmiany związane ze wzmoczeniem represji karnej wobec tych sprawców przestępstw przeciwko bezpieczeństwu w komunikacji, którzy byli w stanie nietrzeźwości, pod wpływem środka odurzającego lub zbiegli z miejsca zdarzenia<sup>1</sup> (mające odzwierciedlenie – na gruncie k.k. – w zmianach przepisów w obrębie środków karnych), a nadto wobec nowego kształtu normatywnego przesłanek oraz możliwych rozstrzygnięć przy zastosowaniu warunkowego umorzenia postępowania karnego.

Ustawą z 20 marca 2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw<sup>2</sup> (dalej jako ustawa z 20 marca 2015 r.), dokonano m.in. modyfikacji okresów dotyczących stosowania środka karnego zakazu prowadzenia pojazdów w przypadku popełnienia przez sprawców poszczególnych kategorii przestępstw przeciwko bezpieczeństwu w komunikacji. Przede wszystkim, zgodnie z nowym brzmieniem art. 42 § 2 k.k., nastąpiło **wydłużenie z 1 roku do 3 lat** minimalnego okresu, na jaki sąd orzeka zakaz prowadzenia wszelkich pojazdów albo pojazdów określonego rodzaju, jeżeli sprawca, będący uczestnikiem ruchu, w czasie popełnienia przestępstwa przeciwko bezpieczeństwu w komunikacji był w stanie nietrzeźwości, pod wpływem środka odurzającego lub zbiegł z miejsca zdarzenia określonego w art. 173 k.k., art. 174 k.k.

---

<sup>1</sup> Zob. Ustawę z 14 kwietnia 2000 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny (Dz.U. z 2000 r., Nr 48, poz. 548) oraz ustawę z 12 lutego 2010 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny, ustawy – Kodeks karny wykonawczy oraz ustawy – Prawo ochrony środowiska (Dz. U z 2010 r. Nr 40, poz. 227 z późn. zm.).

<sup>2</sup> Dz.U. 2015 r., poz. 541.

lub art. 177 k.k. Jednocześnie orzeczenie tego środka karnego ma nadal charakter obligatoryjny. Poza tym, zgodnie ze zmodyfikowaną regułą ogólną, określoną w art. 43 § 1 k.k., zakaz prowadzenia pojazdów orzeka się obecnie w latach w wymiarze **od 1 roku do 15 lat**.

Ponadto, ustawą z 20 marca 2015 r. zmieniono treść art. 49 § 2 k.k. poprzez wskazanie, iż w razie skazania za przestępstwo określone m.in. w art. 178a § 1 k.k. sąd **orzeka** świadczenie pieniężne wymienione w art. 39 pkt 7 w wysokości **co najmniej 5000 zł**, a w razie skazania sprawcy za przestępstwo określone w art. 178a § 4 k.k. co najmniej 10 000 zł, do wysokości określonej w art. 49 § 1 k.k., tj. do 60 000 zł. Warto w tym miejscu wskazać, że w zakresie tych zmian ujawnia się zasadniczy brak koordynacji na poziomie prac legislacyjnych. Zaskakuje bowiem to, że uchwaloną wcześniej Ustawą z 20 lutego 2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw<sup>3</sup> (dalej jako ustawa z 20 lutego 2015 r.), która weszła w życie 1 lipca 2015 r. uchylono cały art. 49 k.k., a jego treść przeniesiono do nowego art. 43a k.k. Mimo tego w ustawie późniejszej, tj. z 20 marca 2015 r., obowiązującej od 18 maja 2015 r. zmodyfikowano treść art. 49 § 2 k.k. W rezultacie w okresie od 18 maja do 1 lipca 2015 r. podstawą orzekania świadczenia pieniężnego był art. 49 § 2 k.k., a od 1 lipca 2015 r. jest art. 43a k.k.<sup>4</sup>

**II.** W zakresie przesłanek zastosowania warunkowego umorzenia postępowania karnego wobec sprawcy przestępstwa z art. 178a § 1 k.k. stan prawny nie uległ zmianie. Nadal konieczne jest łączne ustalenie, że sprawca tego przestępstwa nie był karany za przestępstwo umyślne<sup>5</sup>, wina sprawcy oraz społeczna szkodliwość owego przestępstwa nie są znaczne, okoliczności jego popełnienia nie budzą wątpliwości i zachodzi tzw. pozytywna prognoza (art. 66 § 1 i 2 k.k.)<sup>6</sup>.

W wyniku nowelizacji ustawą z 20 lutego 2015 r. nastąpiło jednak wydłużenie okresu próby, na jaki sąd warunkowo umarza postępowanie karne, z **2 do 3 lat** (art. 67 § 1 k.k.).

W zakresie podstaw orzekania zakazu prowadzenia pojazdów oraz świadczenia pieniężnego treść przepisu art. 67 § 3 k.k. nie uległa zmianie. W dalszym ciągu sąd,

<sup>3</sup> Dz.U. 2015 r., poz. 396.

<sup>4</sup> Sytuacja ta ukazuje rozbieżności między założeniami zasadniczej reformy k.k. w obrębie kar i środków karnych oraz zasad ich wymiaru, zakładającymi większą liberalizację, a celami nowelizacji dokonanej ustawą z 20 marca 2015 r., zmierzającą do zwiększenia represji wobec sprawców określonej kategorii przestępstw.

<sup>5</sup> Z powodu braku tej przesłanki warunkowego umorzenia postępowania karnego zastosowanie omawianej instytucji probacji, mimo podwyższenia z 3 do 5 lat ustawowego progu zagrożenia czynów, co do których może nastąpić warunkowe umorzenie postępowania, nie obejmie sprawców przestępstw określonych w art. 178a § 4 k.k. Przepis ten zakłada bowiem swego rodzaju „recydywę”, wymagając dla realizacji znamion przedmiotowych przestępstwa uprzedniego skazania – czy to za prowadzenie pojazdu mechanicznego w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego albo za przestępstwo określone w art. 173, 174, 177 lub art. 355 § 2 popełnione w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego, czy też za przestępstwo, za które orzeczono zakaz prowadzenia pojazdów mechanicznych.

<sup>6</sup> Szczegółowe omówienie poszczególnych przesłanek zob. B. Kunicka-Michalska [w:] *System Prawa Karnego. Tom 6. Kary i środki karne. Poddanie sprawcy próbie*, M. Melezini (red.), Warszawa 2010, s. 961–998.

umarzając warunkowo postępowanie karne, **może** orzec świadczenie pieniężne wskazane w art. 39 pkt 7 k.k. lub zakaz prowadzenia pojazdów, wymieniony w art. 39 pkt 3 k.k., **do lat 2**.

**III.** Judykatura stoi na stanowisku, że zakaz prowadzenia pojazdów mechanicznych w sytuacji, w której postępowanie karne zostaje warunkowo umorzone, pozostaje fakultatywny. Dla uzasadnienia tego stanowiska wskazuje się, iż przepis art. 67 § 3 *in fine* k.k. w zakresie orzekania tego środka karnego jest przepisem szczególnym w stosunku do art. 42 § 2 k.k. i wyłącza stosowanie tego ostatniego w zakresie przez siebie objętym, a więc przy warunkowym umorzeniu postępowania<sup>7</sup>. W literaturze kwestia fakultatywności zakazu nie budzi zastrzeżeń<sup>8</sup>. Podnosi się natomiast, że art. 67 § 3 k.k. nie stanowi *lex specialis* do art. 42 § 2 k.k., gdyż ten pierwszy przepis stanowi samodzielną podstawę prawną orzeczenia zakazu prowadzenia pojazdów mechanicznych przy warunkowym umorzeniu<sup>9</sup>, a jego brak uniemożliwiłoby w ogóle orzekanie zakazu prowadzenia pojazdów przy warunkowym umorzeniu postępowania na podstawie art. 42 § 2 k.k.<sup>10</sup>.

W orzecznictwie sądowym utrwalił się nadto pogląd, wedle którego okres na jaki orzeka się środek karny zakazu prowadzenia pojazdów w oparciu o przepis art. 67 § 3 *in fine* k.k., jest ograniczony do 2 lat, co stanowi wyjątek od zasady wyrażonej w art. 43 § 1 pkt 1 k.k.<sup>11</sup> (obecnie art. 43 § 1 k.k.). Jednocześnie w judykaturze zastrzega się, że okres, na jaki można ten środek karny orzec, nie może być dłuższy niż okres próby<sup>12</sup>. Tożsame zastrzeżenie wysuwa się w literaturze przedmiotu<sup>13</sup>.

W zakresie świadczenia pieniężnego orzekanego przy warunkowym umorzeniu postępowania karnego, do tej pory wskazywano w orzecznictwie, że w przypadku

---

<sup>7</sup> Postanowienie Sądu Najwyższego z 29 stycznia 2002 r., I KZP 33/01, OSNKW z 2002 r., z. 3–4, poz. 15; wyrok Sądu Okręgowego w Zamościu z 9 lipca 2013 r., II Ka 507/13, LEX nr 1718277; wyrok Sądu Okręgowego w Ostrołęce z 10 października 2013 r., II Ka 256/13, LEX nr 1718419; wyrok Sądu Najwyższego z 6 lutego 2014 r., III KK 481/13, LEX nr 1427472. Tak też w doktrynie A. Marek, *Kodeks karny. Komentarz*, Warszawa 2010, s. 223.

<sup>8</sup> A. Zoll [w:] G. Bogdan, Z. Cwiakalski, P. Kardas, J. Majewski, J. Raglewski, M. Szewczyk, W. Wróbel, A. Zoll, *Kodeks karny. Część ogólna. Komentarz do art. 1–116 k.k.*, A. Zoll (red.), Warszawa 2012, s. 938, G. Łabuda [w:] J. Giezek, N. Kłaczyńska, G. Łabuda, *Kodeks karny. Część ogólna. Komentarz*, J. Giezek (red. nauk.), Warszawa 2012, s. 482, A. Marek, *Kodeks..., op. cit.*, s. 223; R. Skarbek [w:] M. Błaszczuk, J. Długosz, M. Królikowski, J. Lachowski, A. Sakowicz, R. Skarbek, A. Walczak-Zochowska, W. Zalewski, R. Zawłocki, S. Zółtek, *Kodeks karny. Część ogólna. Komentarz do artykułów 32–16. Tom II*, M. Królikowski, R. Zawłocki (red.), Warszawa 2010, s. 442.

<sup>9</sup> A. Zoll [w:] A. Zoll (red.), *Kodeks..., op. cit.*, s. 938, R. Skarbek [w:], M. Królikowski, R. Zawłocki (red.), *Kodeks..., op. cit.*, s. 442.

<sup>10</sup> Zob. głosę częściowo krytyczną M. Gajewskiego do postanowienia Sądu Najwyższego z 29 stycznia 2002 r., I KZP 33/01, MoP z 2003 r., nr 15, str. 708 i nast.

<sup>11</sup> Wyrok Sądu Najwyższego z 26 lutego 2007 r., IV KK 22/07, OSNwSK z 2007 r., nr 1, poz. 512; wyrok Sądu Najwyższego z 6 lutego 2014 r., III KK 481/13, LEX nr 1427472. W doktrynie nie budzi wątpliwości, że zakaz orzeka się na okres do 2 lat: G. Łabuda [w:] J. Giezek (red. nauk.), *Kodeks..., op. cit.*, s. 482.

<sup>12</sup> Zob. uzasadnienie postanowienia Sądu Najwyższego z 29 stycznia 2002 r., I KZP 33/01, OSNKW z 2002 r., z. 3–4, poz. 15.

<sup>13</sup> A. Zoll [w:] A. Zoll (red.), *Kodeks..., op. cit.*, s. 938, B. Kunicka-Michalska [w:] *System..., op. cit.*, t. 6, s. 1024; T. Koziół, *Warunkowe umorzenie postępowania karnego*, Warszawa 2009, s. 214.

warunkowego umorzenia postępowania karnego podstawą orzeczenia tego środka jest art. 67 § 3 k.k.<sup>14</sup>

Kwestia fakultatywności orzekania świadczenia pieniężnego przy warunkowym umorzeniu postępowania była bezsporna, bowiem dotychczas regulujący w sposób ogólny ten środek karny przepis art. 49 k.k. nie wprowadzał obligatoryjności jego stosowania w żadnym przypadku.

W judykaturze dostrzec można natomiast rozbieżne stanowiska co do tego, czy orzekając świadczenie pieniężne w wyroku warunkowo umarzającym postępowanie sąd wyznacza termin jego wykonania. W orzecznictwie sądów powszechnych odnaleźć można bowiem pogląd, wedle którego „orzekając świadczenie pieniężne w wyroku warunkowo umarzającym postępowanie, sąd powinien określić termin jego wykonania. W tym wypadku (art. 67 § 3 k.k.) świadczenie pełni funkcję warunku probacyjnego”<sup>15</sup>. Z kolei Sąd Najwyższy stoi na stanowisku, że w wypadku orzeczenia na podstawie art. 67 § 3 k.k. świadczenia pieniężnego wymienionego w art. 39 pkt 7 k.k., sąd nie wyznacza w żadnej formie terminu jego spełnienia, albowiem wykonanie wyroku w tej części następuje po jego uprawomocnieniu się, w sposób określony w art. 196 § 1 k.k.w.<sup>16</sup> Tożsamy pogląd można odnaleźć także w nowszym orzecznictwie sądów powszechnych<sup>17</sup>. W doktrynie także brak jest jednolitego stanowiska w omawianej kwestii<sup>18</sup>.

Rozstrzygając zasygnalizowane wyżej zagadnienie oznaczania terminu wykonania przy orzekaniu świadczenia pieniężnego w wyroku warunkowo umarzającym postępowanie w orzecznictwie sądowym wyrażano jednocześnie w poszczególnych judykatach pogląd na temat charakteru świadczenia pieniężnego, orzekałego w przypadku warunkowego umorzenia postępowania karnego<sup>19</sup>. Stanowisko, wedle którego sąd ma obowiązek oznaczyć termin wykonania świadczenia, opiera się na założeniu, że owo świadczenie jest obowiązkiem probacyjnym<sup>20</sup>. Pogląd negujący taką konieczność zakłada, iż świadczenie pieniężne jest bądź to środkiem probacyjnym<sup>21</sup>, bądź to

<sup>14</sup> Tak Sąd Najwyższy w wyroku z 1 marca 2007 r., WA 10/07, OSNwSK z 2007 r., nr 1, poz. 560.

<sup>15</sup> Zob. wyrok Sądu Okręgowego w Tarnowie z 29 czerwca 2007 r., II Ka 292/07, KZS z 2007, z. 9, poz. 79.

<sup>16</sup> Wyrok Sądu Najwyższego z 4 grudnia 2003 r., WA 55/03, OSNKW z 2004 r., z. 2, poz. 21.

<sup>17</sup> Zob. wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z 30 września 2008 r., II AKa 282/08, KZS z 2009 r., z. 6, poz. 79 i obszerną argumentację zawartą w uzasadnieniu tego judykatu.

<sup>18</sup> **Za** koniecznością wskazania przez sąd terminu wykonania świadczenia w wyroku warunkowo umarzającym postępowanie opowiada się: A. Zoll [w:] A. Zoll (red.), *Kodeks...*, *op. cit.*, s. 935; T. Koziół, *Warunkowe...*, *op. cit.*, s. 204–212; **przeciwko**: W. Marcinkowski, *Glosa (aprobująca) do wyroku Sądu Najwyższego z 4 grudnia 2003 r., WA 55/03*, Prokurator z 2004 r., nr 1, s. 53 i nast.; P. Pratkowiecki, *Glosa do uchwały Sądu Najwyższego z 17 marca 2000 r., I KZP 2/00*, PS z 2002 r., nr 3, s. 150; B. Kunicka-Michalska [w:] *System...*, *op. cit.*, t. 6, s. 1021.

<sup>19</sup> Używane w orzeczeniach sądowych sformułowania, jak środek karny, środek probacyjny czy obowiązek probacyjny nie stanowiły do tej pory przedmiotu szerszej analizy w kontekście charakteru prawnego świadczenia pieniężnego i zakazu prowadzenia pojazdów orzeczonych w wyroku warunkowo umarzającym postępowanie karne.

<sup>20</sup> Wyrok Sądu Okręgowego w Tarnowie z 29 czerwca 2007 r., II Ka 292/07, KZS z 2007, z. 9, poz. 79.

<sup>21</sup> Zob. wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z 30 września 2008 r., II AKa 282/08, KZS z 2009 r., z. 6, poz. 79 oraz uzasadnienie uchwały Sądu Najwyższego z 29 marca 2006 r., I KZP 2/06, OSNKW z 2006 r., nr 4, poz. 32.

środkiem karnym<sup>22</sup>. Na płaszczyźnie doktrynalnej wyrażane są niejednolite poglądy w omawianej kwestii. Wskazuje się bowiem, że świadczenie jest środkiem probacyjnym o charakterze *stricte* wychowawczym<sup>23</sup>, obowiązkiem probacyjnym<sup>24</sup>, środkiem karnym<sup>25</sup>, czy też środkiem karnym będącym jednocześnie środkiem probacyjnym<sup>26</sup>.

**IV.** Przegląd zaprezentowanych wyżej poglądów, wyrażanych w judykaturze oraz literaturze przedmiotu, odnoszących się do zasadniczych zagadnień związanych z orzekaniem zakazu prowadzenia pojazdów i świadczenia pieniężnego w związku z warunkowym umorzeniem postępowania karnego wobec sprawcy przestępstwa z art. 178a § 1 k.k. wymaga ich weryfikacji pod kątem zachowania aktualności po 1 lipca 2015 r., mając przy tym na uwadze obowiązujący obecnie kształt normatywny instytucji warunkowego umorzenia postępowania karnego oraz środków karnych zakazu prowadzenia pojazdów i świadczenia pieniężnego, orzekanych wobec sprawcy przestępstwa z art. 178a § 1 k.k., jak też w kontekście *ratio legis* zmian dokonanych ustawą z 20 lutego 2015 r. i z 20 marca 2015 r.

W doktrynie zaprezentowano stanowisko, zgodnie z którym w stanie prawnym obowiązującym po 1 lipca 2015 r. orzekanie środka karnego zakazu prowadzenia pojazdów w związku z warunkowym umorzeniem postępowania karnego wobec sprawców przestępstw przeciwko bezpieczeństwu w komunikacji nadal pozostaje fakultatywne z możliwością określenia czasu jego trwania do 2 lat, z wyjątkiem tych sprawców wskazanego rodzaju przestępstw, którzy w czasie jego popełnienia byli w stanie nietrzeźwości, pod

---

<sup>22</sup> Zob. wyrok Sądu Najwyższego z 4 grudnia 2003 r., WA 55/03, OSNKW z 2004 r., z. 2, poz. 21, uzasadnienie uchwały Sądu Najwyższego z 23 maja 2006 r., I KZP 6/06, OSNKW z 2006 r., z. 6, poz. 56.

<sup>23</sup> K.J. Lezak, *Glosa do uchwały Sądu Najwyższego z 23 maja 2006 r., I KZP 6/06*, Przegląd Sądowy z 2007 r., nr 1, s. 125; Z. Sienkiewicz [w:] *Kodeks karny. Komentarz*, O. Górniok (red.), Warszawa 2004, s. 147; A. Zoll [w:] A. Zoll (red.), *Kodeks..., op. cit.*, s. 933.

<sup>24</sup> T. Koziół, *Warunkowe..., op. cit.*, s. 208–211.

<sup>25</sup> S. Hypś [w:] F. Ciepły, M. Gałazka, A. Grzeškowiak, R.G. Hałas, S. Hypś, D. Szeleszczuk, K. Wiak, *Kodeks karny. Komentarz*, A. Grzeškowiak, K. Wiak (red.), Warszawa 2012, s. 441; P. Hofmański, L.K. Paprzycki [w:] M. Berent, J. Bojarski, M. Bojarski, M. Filar, W. Filipkowski, O. Górniok, E. Guzik-Makaruk, S. Hoc, P. Hofmański, M. Kalitowski, M. Kulik, L.K. Paprzycki, E. Pływaczewski, W. Radecki, Z. Sienkiewicz, Z. Siwik, R.A. Stefański, L. Tyszkiewicz, A. Wąsek, L. Wilk, *Kodeks karny. Komentarz*, M. Filar (red. nauk.), Warszawa 2014, s. 424–426.

<sup>26</sup> B. Kunicka-Michalska [w:] *System..., op. cit.*, t. 6, s. 1019 oraz jak się wydaje: A. Marek, *Kodeks..., op. cit.*, s. 222–223; W. Zalewski, który używa sformułowania „warunek probacyjny”, W. Zalewski [w:] M. Błaszczuk, J. Długosz, M. Królikowski, J. Lachowski, A. Sakowicz, R. Skarbek, A. Walczak-Zochowska, W. Zalewski, R. Zawłocki, S. Żółtek, *Kodeks karny. Część ogólna. Komentarz do artykułów 32–116. Tom II*, M. Królikowski, R. Zawłocki (red.), Warszawa 2015, s. 103; a także R.A. Stefański wskazując, że jednym ze sposobów orzekania środków karnych jest ich orzekanie tytułem środków probacyjnych, R.A. Stefański [w:] P. Daniluk, T. Gardocka, R. Giętkowski, A. Herzog, S. Hoc, R. Janiszowski-Downarowicz, R. Kokot, V. Konarska-Wrżosek, J. Kosonoga, W. Kozielowicz, B. Kunicka-Michalska, W. Kutzmann, M. Leciak, T. Oczkowski, Ł. Pohl, J. Potulski, T. Przechowski, J. Skorupka, J. Skupiński, J. Sobczak, B.J. Stefańska, R.A. Stefański, Z. Świda, A. Walczak-Zochowska, J. Warylewski, A. Wilkowska-Płóciennik, W. Zalewski, *Kodeks karny. Komentarz*, R.A. Stefański (red.), Warszawa 2015, s. 326–328; z kolei M. Szewczyk wskazuje, że świadczenie pieniężne w przypadku warunkowego umorzenia postępowania jest środkiem karnym, który pełni funkcję środka probacyjnego ze wszystkimi konsekwencjami z niewypełnienia obowiązków probacyjnych, M. Szewczyk [w:] A. Zoll, *Kodeks..., op. cit.*, s. 723.

wpływem środka odurzającego lub zbiegli z miejsca zdarzenia<sup>27</sup>. Wobec tej kategorii sprawców przestępstw przeciwko bezpieczeństwu w komunikacji orzeczenie zakazu prowadzenia pojazdów będzie bowiem nie tylko obligatoryjne, ale nadto orzekane na okres nie krótszy niż 3 lata<sup>28</sup>. Zaprezentowane stanowisko należy – jak się wydaje – odnieść także do świadczenia pieniężnego, gdyż jego orzeczenie wobec sprawcy przestępstwa z art. 178a § 1 k.k., jako środka karnego w razie skazania, jest również obligatoryjne, a nadto jego wysokość nie może być niższa niż 5000 zł (art. 43a k.k.)<sup>29</sup>. Przedstawione stanowisko zakłada, po pierwsze, że wobec sprawcy przestępstwa z art. 178a § 1 k.k. w przypadku warunkowego umorzenia postępowania orzeczenie zakazu prowadzenia pojazdów jak i świadczenia pieniężnego jest obligatoryjne. Po drugie, czas trwania zakazu nie może być krótszy niż 3 lata (a może wynosić nawet 15 lat), zaś wysokość świadczenia pieniężnego musi wynosić co najmniej 5000 zł. Po trzecie, okres, na jaki zakaz prowadzenia pojazdów orzeczono, może być dłuższy niż okres próby. Po czwarte, art. 67 § 3 k.k. nie stanowi w omawianym przypadku szczególnej podstawy orzeczenia środka karnego zakazu prowadzenia pojazdów w stosunku do art. 42 § 3 k.k. oraz w stosunku do art. 43a k.k. w przypadku świadczenia pieniężnego lub też – wobec alternatywnego poglądu – art. 67 § 1 k.k. nie stanowi samodzielnej (i jedynej) podstawy stosowania zakazu i świadczenia, lecz ową podstawę współwyznaczają (współokreślają) przepisy art. 42 § 2 k.k. i art. 43 § 1 k.k. oraz art. 43a k.k.

Uzasadnieniem dla powyższego stanowiska jest *ratio legis* zmian wprowadzonych ustawą z 20 marca 2015 r., stanowiących, zgodnie z uzasadnieniem rządowego projektu ustawy o mianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw<sup>30</sup>, odpowiedź na potrzebę bardziej zdecydowanego i efektywnego działania na rzecz poprawy bezpieczeństwa w ruchu drogowym, w szczególności wyeliminowania zjawiska prowadzenia pojazdów mechanicznych w stanie nietrzeźwości. To z kolei wiąże się z potrzebą surowszego karania sprawców przestępstw polegających na prowadzeniu pojazdów

---

<sup>27</sup> Zauważyć należy, że ze względu na argumentację leżącą u podłoża prezentowanego poglądu, wmiem on odnosić się do stanu prawnego zmienionego ustawą z 20 marca 2015 r., tj. od 18 maja 2015 r., gdyż z tym dniem nastąpiła zmiana m.in. art. 42 § 2 k.k. i art. 43 § 1 k.k. Aktualność owego poglądu nie powinna być natomiast wiązana z nowelizacją k.k. dokonaną ustawą z 20 lutego 2015 r., która weszła w życie 1 lipca 2015 r. (choć jest chronologicznie wcześniejsza), wprowadzającą zmiany normatywne w art. 66 i 67 k.k., ponieważ zmiany w zakresie instytucji warunkowego umorzenia postępowania karnego nie dotyczą regulacji związanych z orzekaniem środka karnego zakazu prowadzenia pojazdów w zakresie objętym analizą przeprowadzoną w tym opracowaniu.

<sup>28</sup> Zob. referat A. Zolla podczas IV Krakowskiego Forum Karnistycznego, Kraków 30 czerwca 2015 r. (zapis video): <http://www.czpk.pl/index.php/wideo/krakowskie-forum-karnistyczne/iv-krakowskie-forum-karnistyczne-nagranie-video>. Tożsame stanowisko A. Zoll zaprezentował już podczas XII Bielańskiego Kolokwium Karnistycznego, które odbyło się 20 maja 2015 r. w Warszawie (zapis video): <http://www.czpk.pl/index.php/wideo/bielanskie-kolokwium-karnistyczne/xii-bielanskie-kolokwium-karnistyczne-2015-r>

<sup>29</sup> W stanie prawnym obowiązującym do 17 maja 2015 r. orzeczenie świadczenia pieniężnego w wyroku skazującym za przestępstwo z art. 178a § 1 k.k. było fakultatywne (art. 49 § 2 k.k.).

<sup>30</sup> Druk sejmowy 2586, <http://www.sejm.gov.pl/Sejm7.nsf/druk.xsp?nr=2586>. Przytoczony fragment uzasadnienia nie jest ściśły (co może świadczyć o braku rzetelności w toku procesu legislacyjnego lub braku synchronizacji w przygotowywanych projektach ustaw: z 20 lutego 2015 r. i z 20 marca 2015 r.), gdyż wskazuje na obligatoryjność zapłaty nawiązki, podczas gdy chodzi o świadczenie pieniężne. Nawiązka po 1 lipca 2015 r. traci bowiem charakter środka karnego i staje się środkiem kompensacyjnym.

mechanicznych w stanie nietrzeźwości, związanego m.in. z długością środka karnego, polegającego na zakazie prowadzenia pojazdów czy też obowiązkiem zapłaty nawiązki (świadczenia pieniężnego, *przyp. KJL*), nie zaś poprzez zwiększanie surowości sankcji karnej polegające na zaostreniu granic wymiaru kary<sup>31</sup>.

V. Aby w sposób właściwy dokonać weryfikacji dotychczasowych, dominujących poglądów w judykaturze i doktrynie prawa karnego<sup>32</sup>, dotyczących zakresu i podstaw zastosowania świadczenia pieniężnego i zakazu prowadzenia pojazdów, a w przypadku tego drugiego środka także okresu jego trwania w związku z warunkowym umorzeniem postępowania w perspektywie znowelizowanego normatywnego kształtu obu instytucji, rozważania należy rozpocząć od ustalenia charakteru prawnego wskazanego świadczenia i zakazu, orzekanych w związku z warunkowym umorzeniem postępowania. Zagadnienie to ma doniosłe znaczenie dla rozwiązania poszczególnych problemów interpretacyjnych. W literaturze było ono analizowane w odniesieniu do świadczenia pieniężnego orzekanego w związku z warunkowym umorzeniem postępowania, które ma tożsamy charakter co zakaz prowadzenia pojazdów, jako że oba te środki są wymienione obok siebie i regulowane w ten sam sposób<sup>33</sup>. Stąd też wskazane zagadnienie odnosi się do obu omawianych środków.

W pierwszej kolejności należy wskazać, że zarówno przed, jak i po 1 lipca 2015 r. przepis art. 67 § 3 k.k. w tej części, w której odnosi się do orzekania świadczenia pieniężnego i zakazu prowadzenia pojazdów (zd. 1, po średniku) brzmi tak samo: „umarzając warunkowo postępowanie karne (...) sąd może (...) orzec świadczenie pieniężne wymienione w art. 39 pkt 7 lub zakaz prowadzenia pojazdów, wymieniony w art. 39 pkt 3, do lat 2. (...)”<sup>34</sup>.

Wydawałoby się zatem, że poglądy dotyczące charakteru prawnego świadczenia pieniężnego i zakazu prowadzenia pojazdów nadal pozostają aktualne. Próbując zająć stanowisko w sporze o charakter prawny wymienionych środków, orzekanych w związku z warunkowym umorzeniem postępowania, należy rozważyć argumenty, jakie przemawiają za poszczególnymi stanowiskami.

Za uznaniem świadczenia pieniężnego i zakazu prowadzenia pojazdów za obowiązek probacyjny przemawiają następujące argumenty. Po pierwsze, ustawodawca nie posługuje się sformułowaniem „środki karne” wymieniając dolegliwości możliwe do orzeczenia wobec sprawcy, gdy dochodzi do warunkowego umorzenia postępowania

<sup>31</sup> Zob. uzasadnienie projektu, <http://www.sejm.gov.pl/Sejm7.nsf/druk.xsp?nr=2586>.

<sup>32</sup> Czasami różniące się w sferze dogmatycznego uzasadnienia prezentowanych stanowisk, ale niezbędne w końcowych wnioskach.

<sup>33</sup> Co ciekawe, w judykaturze w odniesieniu do zakazu prowadzenia pojazdów orzekanego w wyroku warunkowo umarzającym postępowanie nie podważano jego charakteru, traktując ten zakaz jako środek karny, co uwidacznia się w szczególności w nomenklaturze, zob. np. uchwałę Sądu Najwyższego z 17 marca 2000 r., I KZP 2/00, OSNKW z 2000 r., z. 3–4, poz. 22, postanowienie Sądu Najwyższego z 29 stycznia 2002 r., I KZP 33/01, OSNKW z 2002 r., z. 3–4, poz. 15, a z nowszego orzecznictwa wyrok Sądu Najwyższego z 6 lutego 2014 r., III KK 481/13, LEX nr 1427472.

<sup>34</sup> Zmiana, jaka nastąpiła w obrębie tej części wskazanej jednostki redakcyjnej przepisu art. 67 § 3 k.k., dokonana ustawą z 20 lutego 2015 r., polega na wykreśleniu nawiązki z grupy wymienionych środków i przeniesienia jej do innej części tego przepisu, co wiązać należy ze zmianą podstawowego charakteru nawiązki mającej teraz postać środka kompensacyjnego, a nie środka karnego.

karnego. Po drugie, art. 67 § 4 k.k. zawiera klauzulę odpowiedniego stosowania art. 74 k.k., która nie zawiera ograniczeń przedmiotowych (tj. co do rodzaju orzeczonych konsekwencji prawnych w związku z warunkowym umorzeniem postępowania), a jedynie nakazuje odpowiednie stosowanie przepisu<sup>35</sup>. Po trzecie, świadczenie pieniężne i zakaz prowadzenia pojazdów orzekane są w razie zastosowania instytucji probacji i w związku z reżimem próby. Po czwarte, omawiane stanowisko wspiera orzecznictwo sądowe wskazując odnośnie do zakazu prowadzenia pojazdów, że zakaz ten nie może być orzeczony dłużej niż wynosi okres próby, co jest charakterystyczne właśnie dla obowiązków próby<sup>36</sup>. Po piąte, również w art. 72 § 2 k.k. ustawodawca, wprowadzając możliwość zobowiązania do naprawienia szkody albo orzeczenia świadczenia pieniężnego w razie warunkowego zawieszenia wykonania kary, dokonuje rozróżnienia obowiązku naprawienia szkody jako obowiązku probacyjnego i jako środka karnego (obecnie kompensacyjnego).

Stanowisko, wedle którego świadczenie pieniężne i zakaz prowadzenia pojazdów są środkami probacyjnymi znajduje uzasadnienie w roli, jaką spełniają owe dolegliwości, tj. roli wychowawczej, oddziałując na sprawcę na płaszczyźnie prewencji indywidualnej. Poza tym, ustawodawca nie nazywa świadczenia pieniężnego i zakazu prowadzenia pojazdów obowiązkami czy zobowiązaniami. Z tego powodu także odpowiednie stosowanie art. 74 § 1 k.k. nie ma zastosowania do wymienionych instytucji, bo dotyczy on jedynie obowiązków próby (obowiązków *sensu stricte*). Natomiast odesłanie w przepisie art. 67 § 3 k.k. w zakresie świadczenia pieniężnego do art. 39 pkt 7 k.k., a w przypadku zakazu prowadzenia pojazdów do art. 39 pkt 3 k.k., oznacza il tylko konieczność stosowania zasad orzekania świadczenia i zakazu jako środków karnych przy ich orzekaniu.

Nie dopatrując się w świadczeniu pieniężnym i zakazie prowadzenia pojazdów, orzekanych przy warunkowym umorzeniu postępowania, innych cech niż środki karne wskazuje się, że brak jest podstaw do dualistycznego ujmowania świadczenia pieniężnego raz jako środka karnego, raz jako obowiązku probacyjnego<sup>37</sup> (co odpowiednio należy odnieść do zakazu prowadzenia pojazdów). Zwraca się nadto uwagę na fakt, że ustawodawca, chcąc dodatkowo podkreślić i uwypuklić rozróżnienie między obowiązkami a środkami karnymi, wyraźnie wskazuje, iż sąd w orzeczeniu środka karne „orzeka”, obowiązki zaś „nakłada”<sup>38</sup>. Ponadto wskazuje się na treść art. 68 § 2 k.k. przewidujący fakultatywne przesłanki podjęcia warunkowo umorzonych postępowania karnego, a wśród owych przesłanek uchylanie się przez sprawcę od orzeczonego środka

---

<sup>35</sup> Przypomnieć wypada, że stosowanie „odpowiednio” przepisów prowadzi do tego, iż za pomocą tych samych przepisów reguluje się w podobny sposób lub w ten sam sposób konsekwencje prawne na tle innych sytuacji niż te, dla których zostały one ustanowione. „Odpowiednie” stosowanie przepisów może polegać na: 1) stosowaniu danego przepisu wprost, 2) stosowaniu danego przepisu z pewnymi modyfikacjami, 3) niestosowaniu danego przepisu w ogóle, zob. Z. Siwik, *Systematyczny komentarz do ustawy karnej skarbowej. Część ogólna*, Wrocław 1993, s. 58.

<sup>36</sup> Zob. orzeczenie przytoczone w przypisie 12.

<sup>37</sup> Zob. uzasadnienie uchwały Sądu Najwyższego z 23 maja 2006 r., I KZP 6/06, OSNKW z 2006 r., z. 6, poz. 56.

<sup>38</sup> Zob. P. Pratkowiecki, *Glosa...*, PS z 2002 r., nr 3, s. 149.



karnego, do których należy zaliczyć właśnie świadczenie pieniężne i zakaz prowadzenia pojazdów<sup>39</sup>.

Stanowisko pośrednie, ujmujące świadczenie pieniężne (a w konsekwencji także odpowiednio zakaz prowadzenia pojazdów) orzekane w razie warunkowego umorzenia postępowania karnego jako środek probacyjny i jednocześnie jako środek karny, łączy wszystkie argumenty przedstawiane przez zwolenników monistycznego ujmowania charakteru owego świadczenia.

**VI.** Podzielam stanowisko, wedle którego świadczenie pieniężne i zakaz prowadzenia pojazdów orzekane w związku z warunkowym umorzeniem postępowania karnego **mają podwójną naturę** – są środkami karnymi będącymi jednocześnie środkami probacyjnymi<sup>40</sup>.

Rozpoczynając od argumentu o charakterze językowym to przyznać trzeba, że ustawodawca w art. 67 § 3 k.k. nie używa zwrotu „środki karne” na określenie świadczenia pieniężnego i zakazu prowadzenia pojazdów. Nie jest jednak tak *de lege lata*, że ustawodawca dla podkreślenia i wypuklenia rozróżnienia między obowiązkami a środkami karnymi, wyraźnie wskazuje, iż sąd w wydawanym orzeczeniu środki karne „orzeka”, obowiązki zaś „nakłada”. Wskazać bowiem trzeba, że ustawodawca w art. 67 § 3 k.k. posługuje się terminem „orzeka” również w stosunku do nawiązki, która nie jest obecnie zaliczana do środków karnych (jest środkiem kompensacyjnym). Nadto, omawiany argument językowy traci na znaczeniu wobec treści art. 68 § 2 k.k. Kierując się zakazem interpretowania tekstów prawnych tak, aby żadna część przepisu nie została uznana za zbędną<sup>41</sup>, a nadto uwzględniając zmiany w tym przepisie związane ze zmianą charakteru nawiązki<sup>42</sup> oraz pozostawienie uchylania się przez sprawcę od wykonania orzeczonego środka karnego jako fakultatywnej przesłanki podjęcia postępowania warunkowo umorzonego, przyjąć trzeba, że wśród dolegliwości stosowanych przez sąd w przypadku warunkowego umorzenia postępowania karnego są środki karne<sup>43</sup>. Spośród wymienionych w art. 67 § 3 k.k. jako środki karne mogą być traktowane jedynie świadczenie pieniężne i zakaz prowadzenia pojazdów. W zakresie pozostałych dolegliwości ustawodawca nie pozostawia wątpliwości co do tego, które z nich są środkami kompensacyjnymi (obowiązek naprawienia szkody, zadośćuczynienie za doznaną

<sup>39</sup> B. Kunicka-Michalska [w:] *System...*, *op. cit.*, t. 6, s. 1027.

<sup>40</sup> W tym zakresie precyzuję przyjęte przeze mnie stanowisko co do charakteru świadczenia pieniężnego orzekanego w przypadku warunkowego umorzenia postępowania karnego w ten sposób, że świadczenie to jest wyłącznie środkiem probacyjnym w razie warunkowego umorzenia postępowania o przestępstwo skarbowe, natomiast przy warunkowym umorzeniu postępowania karnego o przestępstwo powszechne owo świadczenie pełni rolę środka probacyjnego zachowując jednocześnie charakter środka karnego, zob. K.J. Leżak, *Glosa...*, *op. cit.*, s. 125.

<sup>41</sup> L. Morawski, *Zasady wykładni prawa*, Toruń 2010, s. 122–123.

<sup>42</sup> Wprowadzenie jako fakultatywnej przesłanki podjęcia postępowania warunkowo umorzonego uchylania się przez sprawcę od wykonania orzeczonego środka kompensacyjnego.

<sup>43</sup> Gdyby bowiem ustawodawca traktował wszystkie dolegliwości określone w art. 67 § 3 k.k. jako obowiązki probacyjne, to przy nowelizacji art. 68 §2 k.k. nie tylko wyeliminowałby przesłankę niewykonania środka karnego, ale także nie wprowadzałby przesłanki niewykonania środka probacyjnego jako fakultatywnej podstawy podjęcia postępowania warunkowo umorzonego.

krzywdę, nawiązka<sup>44</sup>), a które obowiązkami probacyjnymi (obowiązki wymienione w art. 72 § 1 pkt 1–3, 5–6b, 7a lub 7b). W tych okolicznościach także art. 67 § 4 k.k. nie wpływa na sposób określenia charakteru świadczenia pieniężnego i zakazu prowadzenia pojazdów. Wobec zmienionej treści art. 72 § 2 k.k. świadczenie pieniężne nie może być obecnie traktowane jako obowiązek probacyjny, przez co dezaktualizuje się kolejny argument, iż ustawodawca traktuje świadczenie pieniężne raz jako środek karny (art. 43a k.k.<sup>45</sup>), a raz jako obowiązek probacyjny<sup>46</sup> (art. 72 § 2 k.k.<sup>47</sup>). Odpowiednie stosowanie art. 74 k.k. musi być zatem odczytywane w powiązaniu z charakterem dolegliwości stosowanych przy warunkowym umorzeniu postępowania. W odniesieniu do obowiązków z art. 72 § 1 pkt 1–3, 5–6b, 7a lub 7b będzie to oznaczało stosowanie owego przepisu wprost<sup>48</sup>. Z kolei do środków kompensacyjnych i środków karnych art. 74 k.k. nie będzie miał w ogóle zastosowania.

Zgodzić się należy z tym, że świadczenie pieniężne i zakaz prowadzenia pojazdów orzekane są w razie zastosowania instytucji probacji i w związku z reżimem próby. Jednakowoż właśnie owa rola wychowawcza wskazanych środków karnych, oddziałująca na sprawcę na płaszczyźnie prewencji indywidualnej, uzasadnia pogląd, że środki te mają jednocześnie charakter środków probacyjnych.

Uznając, że świadczenie pieniężne i zakaz prowadzenia pojazdów mają podwójny charakter, pozostają bowiem środkami karnymi (jako reakcja na czyn sprawcy) nabierając jednocześnie cech środków probacyjnych z uwagi na orzekanie ich w razie zastosowania instytucji probacji (jako następstwo zastosowania probacji), możliwe będzie rozwiązanie szczegółowych problemów związanych z tytułową problematyką. Owa podwójna rola tych środków pozwala w sposób właściwy pełnić przez nie funkcje probacyjne, nie pozbawiając ich elementów represji właściwej dla środków karnych i konsekwencji prawnych ich orzeczenia.

**VII. Uznanie świadczenia pieniężnego i zakazu prowadzenia pojazdów za środki probacyjne** pozwala rozstrzygnąć problem **podstawy prawnej ich orzekania**. Przy wskazanym charakterze świadczenia i zakazu przepis art. 67 § 3 k.k. będzie samodzielną podstawą ich orzekania stanowiąc przepis wprowadzający (kreujący) te dolegliwości jako rodzaj rygorów próby<sup>49</sup>. Za trafne w omawianym zakresie, wymagające nadto szerszego komentarza, należy uznać wysunięte w literaturze spostrzeżenie, że brak art. 67 § 3 k.k. uniemożliwiłby w ogóle orzekanie zakazu prowadzenia pojazdów

---

<sup>44</sup> Ustawodawca nie używa w art. 67 § 3 k.k. zwrotu „zobowiązuje” jak w art. 72 § 2 k.k., lecz zwrot „nakłada obowiązek”.

<sup>45</sup> Przed 1 lipca 2015 r. świadczenie pieniężne było uregulowane w art. 49 k.k.

<sup>46</sup> Por. T. Koziół, *Warunkowe...*, *op. cit.*, s. 209.

<sup>47</sup> Przed 1 lipca 2015 r. przepis art. 72 § 2 k.k. miał odmienną treść, wskazującą, iż zarówno obowiązek naprawienia szkody, jak i świadczenie pieniężne były obowiązkami próby, co uzasadniało tezę o spójności systemowej w zakresie charakteru świadczenia pieniężnego orzkanego w razie zastosowania wobec sprawcy instytucji probacji, zob. T. Koziół, *Warunkowe...*, *op. cit.*, s. 209.

<sup>48</sup> Obowiązki określone w art. 72 § 1 pkt 1–3, 5–6b, 7a lub 7b na gruncie k.k. mają jednoznacznie określony charakter – są obowiązkami próby, stosowanymi w związku z zastosowaniem jednej z instytucji probacji.

<sup>49</sup> Wprowadzanie samodzielnych i autonomicznych mechanizmów regulujących podstawy i zasady orzekania określonych dolegliwości związanych z popełnionym czynem (czynami) pojawia się w k.k., np. regulacja kary łącznej za ciąg przestępstw (art. 91 § 3 k.k.).

oraz świadczenia pieniężnego przy warunkowym umorzeniu postępowania<sup>50</sup>, co również wspiera stanowisko, że obie dolegliwości mają charakter środków probacyjnych. Godzi się podnieść, że świadczenie pieniężne tak na gruncie dawnego art. 49 § 2 k.k., jak i obecnie, uregulowane w art. 43a k.k., choć może być orzekane w razie odstąpienia od wymierzenia kary, a także w wypadkach wskazanych w ustawie, to jednocześnie wobec sprawców przestępstwa z art. 178 § 1 k.k. może być orzeczone jedynie w razie skazania ich za takie przestępstwo<sup>51</sup>. Tym samym orzeczenie świadczenia nie jest obligatoryjne wobec sprawców, którzy nie zostali za to przestępstwo skazani. W odniesieniu do zakazu prowadzenia pojazdów również zauważyć trzeba, że jako środek karny zakaz ten może być orzeczony w razie skazania osoby uczestniczącej w ruchu, która w czasie popełnienia przestępstwa przeciwko bezpieczeństwu w komunikacji była m.in. w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego. Co prawda, art. 42 § 2 k.k. nie wskazuje, że dotyczy sprawców skazanych w okolicznościach opisanych w tym przepisie. Niemniej jednak wykładnia systemowa nie pozostawia wątpliwości, że wskazany przepis odczytywany w powiązaniu z art. 42 § 1 k.k. odnosi się do tych sprawców, którzy zostali skazani<sup>52</sup>. Przedstawiony tok rozumowania znajduje potwierdzenie w treści art. 42 § 3 k.k., który również nie zawiera sformułowania, iż obejmuje swym zakresem sprawców skazanych w okolicznościach w nim wskazanych, a nie ulega wątpliwości, że do orzeczenia zakazu dochodzi wyłączenie w razie wydania wyroku skazującego<sup>53</sup>. Obligatoryjność orzekania zakazu prowadzenia pojazdów przy warunkowym umorzeniu postępowania wobec sprawców przestępstw z art. 178a § 1 k.k. możliwa byłaby jedynie poprzez wprowadzenie odpowiedniego stosowania art. 42 § 1 i 2 k.k.<sup>54</sup>

Dalej, samodzielność podstawy orzekania świadczenia pieniężnego oraz zakazu prowadzenia pojazdów przesądza o tym, że powołany przepis w sposób autonomiczny reguluje **okres, na jaki sąd może orzec zakaz** prowadzenia pojazdów, tj. na okres do 2 lat<sup>55</sup>, oraz

---

<sup>50</sup> Zob. głosę częściowo krytyczną M. Gajewskiego do postanowienia Sądu Najwyższego z 29 stycznia 2002 r., I KZP 33/01, MoP z 2003 r., nr 15, str. 708 i nast.

<sup>51</sup> Przez skazanie należy rozumieć wyrok skazujący. Takim wyrokiem nie jest zaś wyrok warunkowo umarzający postępowanie, co nie budzi zastrzeżeń od strony dogmatycznej (pomijając początkowy okres od wprowadzenia tej instytucji do polskiego porządku prawnego), zob. I. Andrejew, W. Świda, W. Wolter, *Kodeks karny z komentarzem*, s. 152, B. Kunicka-Michalska [w:] *System..., op. cit.*, t. 6, s. 938, a w orzecznictwie np. postanowienie Sądu Najwyższego z 17 maja 2000 r., I KZP 7/00, OSNKW z 2000 r., z. 5–6, poz. 51.

<sup>52</sup> Możliwość orzekania zakazu prowadzenia pojazdów jako środka karnego wyłącznie w przypadku skazania akcentowana jest w doktrynie, zob. W. Zalewski [w:] M. Królikowski, R. Zawłocki (red.), *Kodeks..., op. cit.*, s. 103.

<sup>53</sup> Wobec sprawców przestępstw wskazanych w art. 42 § 3 k.k. brak jest przesłanek do warunkowego umorzenia postępowania – co do czynu z art. 178a § 4 k.k. była o tym mowa w przypisie 5, zaś co do czynów z art. 173 § 3 i 4 k.k. z uwagi na ustawowe zagrożenie określone już w obu odmianach tego typu przestępstwa (tj. bez uwzględnienia obostrzenia przewidzianego w art. 178 k.k.).

<sup>54</sup> Taki postulat zgłoszono już w literaturze, zob. B. Kunicka-Michalska [w:] *System..., op. cit.*, t. 6, s. 1023. Brak odpowiednich zmian normatywnych musi być interpretowany w sposób jednoznaczny, tj. poprzez przyjęcie, że zamiarem ustawodawcy jest pozostawienie fakultatywności orzekania zakazu przy warunkowym umorzeniu postępowania także wobec tych sprawców, co do których w razie skazania orzeczenie środka karnego zakazu prowadzenia pojazdów byłoby obligatoryjne..

<sup>55</sup> Tak na gruncie przepisów obowiązujących od 1 lipca 2015 r. J. Lachowski [w:] M. Królikowski, R. Zawłocki (red.), *Kodeks..., op. cit.*, s. 355, J. Skupiński [w:] R.A. Stefański (red.), *Kodeks..., op. cit.*, s. 465.

wymagalność świadczenia pieniężnego, nie nakładając obowiązku wskazania **terminu jego spełnienia**, przez co czyni owo świadczenie wymagalnym z chwilą uprawomocnienia się wyroku<sup>56</sup>.

W kwestii terminu spełniania świadczenia należy wskazać, że obecnie brak jest podstaw, by przyjmować, że ustawodawca niejednolicie traktuje owo świadczenie, tj. jako obowiązek próby oraz jako środek karny. Wskazać trzeba, że w poprzednim stanie prawnym na gruncie regulacji dotyczących warunkowego zawieszenia wykonania kary świadczenie pieniężne nie było traktowane jako obowiązek probacyjny, lecz jako środek karny<sup>57</sup> – i to mimo użytego w art. 72 § 2 k.k. sformułowania „sąd może zobowiązać skazanego do...”, które odpowiada formule używanej do określenia obowiązków probacyjnych, a nie środków karnych (wówczas ustawodawca używa zwrotu „sąd orzeka” lub „sąd może orzec”). Obecnie w art. 72 § 2 k.k. wprowadzono zwrot „sąd może orzec świadczenie pieniężne” co winno w sposób jednoznaczny przesądzić charakter świadczenia pieniężnego, które należy traktować jako środek karny. W konsekwencji, sąd, również gdy zawiesza warunkowo wykonanie kary pozbawienia wolności, w przypadku orzeczenia świadczenia pieniężnego, nie określa terminu jego spełnienia. Tym samym zarówno w razie warunkowego umorzenia postępowania karnego, jak i w przypadku warunkowego zawieszenia wykonania kary pozbawienia wolności orzeczone w wyroku świadczenie pieniężne ma charakter środka karnego. Jednocześnie, jako środek probacyjny świadczenie to, wobec braku regulacji szczegółowej, nie wymaga określenia terminu jego spełnienia jako wymagalnego zgodnie z zasadami ogólnymi, tj. z chwilą uprawomocnienia się orzeczenia. Określenie terminu spełnienia świadczenia wydaje się nadto zbędne. Niestosowanie się do tego rygoru próby zależy bowiem od nastawienia sprawcy, a nie formalnego przekroczenia terminu jego wykonania, i to w całym okresie próby, a nie jedynie w chwili upływu wyznaczonego terminu<sup>58</sup>. Sąd, rozstrzygając w przedmiocie podjęcia postępowania w razie braku zapłaty świadczenia, ustala przecież powody braku wykonania tego środka. Poza tym jego wysokość Sąd kształtuje nie tylko wedle dyrektyw określonych w art. 53 k.k., 54 k.k. i 55 k.k., ale także w odniesieniu do sytuacji materialnej i majątkowej sprawcy oraz jego możliwości zarobkowych. Wysokość świadczenia winna być określona tak, by sprawca mógł je zapłacić. Orzeczenie świadczenia w wysokości, której sprawca nie będzie w stanie zapłacić nie spełni swoich celów, zaś wyciąganie konsekwencji z tego staniu rzeczy byłoby nakładaniem odpowiedzialności za brak realizacji obowiązków wbrew zasadzie *impossibilium nulla obligatio est*. Niezależnie od powyższego, wskazać należy na elementy konstytutywne środków probacyjnych, wśród których wymienia się to, aby okres

---

<sup>56</sup> Tak na gruncie przepisów obowiązujących od 1 lipca 2015 r. J. Lachowski [w:] M. Królikowski, R. Zawłocki (red.), *Kodeks..., op. cit.*, s. 355–356.

<sup>57</sup> Zob. *ibidem*, s. 571; G. Łabuda [w:] J. Giezek (red. nauk.), *Kodeks..., op. cit.*, s. 505.

<sup>58</sup> Tak np. w przypadku obowiązku naprawienia szkody, nałożonego na skazanego jako obowiązku próby, brak zapłaty w wyznaczonym terminie może być uznane za niezamierzone przez skazanego i w konsekwencji nie doprowadzi do zarządzenia wykonania kary pozbawienia wolności warunkowo zawieszanej. Nie oznacza to jednak, że jeśli w okresie próby skazany uzyska możliwość naprawienia szkody, a mimo to nie uczyni tego, wówczas sąd może ponownie wartościować kwestię braku naprawienia szkody i uznać, że obecnie niewykonanie wskazanego obowiązku próby jako postać rażącego naruszenia porządku prawnego ma charakter zamierzony i może doprowadzić do zarządzenia wykonania kary pozbawienia wolności warunkowo zawieszanej na podstawie art. 75 § 2 k.k.

próby był związany z nałożeniem na sprawcę określonych obowiązków, ewentualnie stosowaniem innych środków karnych<sup>59</sup>.

Z kolei jeżeli chodzi o okres, na jaki sąd może orzec zakaz prowadzenia pojazdów przy warunkowym umorzeniu postępowania karnego trzeba wskazać, że szczególnie podstawa jego orzekania łączy się także z odmienną regulacją co do okresu jego trwania. Przepis art. 67 § 3 k.k. wprowadza bowiem odmienny od zasad ogólnych maksymalny czas trwania zakazu i w tym zakresie treść przepisu nie powinna budzić wątpliwości. Zauważyć przy tym trzeba, że ustawodawca nowelizując przepisy ustawą z 20 marca 2015 r. nie poczynił zmian w obrębie art. 67 § 3 k.k. W szczególności nie odwołał się obok art. 39 pkt 3 k.k. także do art. 42 § 2 k.k. czy też (i) art. 43 § 1 k.k. Nie można zatem uznać, że sam fakt podniesienia dolnej granicy okresu, na jaki sąd orzeka środek karny zakazu prowadzenia pojazdów w związku ze skazaniem za przestępstwo z art. 178a § 1 k.k., przekłada się na dotychczasowe poglądy co do maksymalnego czasu trwania tego zakazu, orzeganego przy warunkowym umorzeniu postępowania. Nie można w szczególności przyjąć, że wynosi obecnie więcej niż 2 lata. Niemniej, w świetle zmian dokonanych ustawą z 20 lutego 2015 r. dotyczących wydłużenia okresu próby przy warunkowym umorzeniu postępowania z 2 do 3 lat, zastanowić się należy nad tym argumentem wysuwany w orzecznictwie sądowym, który wspiera pogląd o probacyjnym charakterze zakazu prowadzenia pojazdów, wedle którego czas trwania zakazu nie może przekraczać okresu próby<sup>60</sup>. Rzecz bowiem w tym, że *de lege lata* okres próby może wynosić nawet 3 lata, zaś zakaz można nadal orzec maksymalnie na okres 2 lat. Jak się wydaje jest to raczej niedopatrznie ustawodawcze, nie zaś argument przeczący wyjątkowemu charakterowi okresu trwania zakazu, wskazanemu w art. 67 § 3 k.k. Jest to tym bardziej prawdopodobne, jeśli zważyć, że proces legislacyjny co do zmian w zakresie m.in. art. 42 k.k. był prowadzony odrębnie i zasadniczo opiera się na odmiennych założeniach (zwiększenie represji) niż zmiany dokonane ustawą z 20 lutego 2015 r. (m.in. zmiana struktury orzekania kar w kierunku kar wolnościowych)<sup>61</sup>.

Autonomiczność regulacji świadczenia pieniężnego i zakazu prowadzenia pojazdów przy warunkowym umorzeniu postępowania karnego przejawia się również w odmiennym unormowaniu stosowania tych środków. Uznając wykładnię językową jako podstawową dyrektywę wykładni przepisów<sup>62</sup> oraz mając na względzie jasność i precyzyjność użytych wyrażeń w stosownym fragmencie art. 67 § 3 k.k. nie może budzić wątpliwości, że orzeczenie świadczenia pieniężnego oraz zakazu prowadzenia pojazdów w sytuacji, w której postępowanie karne zostaje warunkowo umorzone, pozostaje fakultatywne<sup>63</sup>. Brak przy tym argumentów, które wykluczałyby ową fakultatywność wobec wszystkich

<sup>59</sup> A. Marek [w:] *System...*, *op. cit.*, t. 6, s. 937.

<sup>60</sup> Zob. orzeczenie przywołane w przypisie 12.

<sup>61</sup> Obrazuje to poziom legislacji, na co zwraca uwagę R.A. Stefański w odniesieniu do zmian w podstawie prawnej orzekania świadczenia pieniężnego po 1 lipca 2015 r., R.A. Stefański [w:] R.A. Stefański (red.), *Kodeks...*, *op. cit.*, s. 348.

<sup>62</sup> L. Morawski, *Zasady...*, *op. cit.*, s. 72 i nast.

<sup>63</sup> Tak na gruncie przepisów obowiązujących po 1 lipca 2015 r. J. Lachowski [w:] M. Królikowski, R. Zawłocki (red.), *Kodeks...*, *op. cit.*, s. 354; J. Skupiński [w:] R.A. Stefański (red.), *Kodeks...*, *op. cit.*, s. 465.

sprawców, w tym sprawców przestępstw przeciwko bezpieczeństwu z komunikacji, w szczególności wobec sprawców przestępstw z art. 178a § 1 k.k. Również co do tej kwestii powtórzyć trzeba, że dokonane ustawą z 20 marca 2015 r. różnicowanie w obrębie struktury okresów orzekania zakazu prowadzenia pojazdów oraz wprowadzenie obligatoryjnego świadczenia pieniężnego jako środka karnego w minimalnej wysokości 5000 zł, nie przekreśla fakultatywności orzekania tego świadczenia oraz zakazu prowadzenia pojazdów w razie warunkowego umorzenia postępowania wobec sprawców każdego z przestępstw przeciwko bezpieczeństwu w komunikacji. Nadto, aktualne w tym zakresie pozostają poczynione wyżej wywody co do szczególnej podstawy stosowania świadczenia i zakazu, które przez to nabierają charakteru środków probacyjnych.

W literaturze trafnie wskazuje się, że w praktyce wymiaru sprawiedliwości rzecz sprowadza się do oceny sądu w toku wyrokowania w szczególności co do tego, czy wobec istnienia podstaw do warunkowego umorzenia postępowania karnego (określonych w art. 66 § 1 k.k.) z okoliczności popełnionego przestępstwa z art. 178a § 1 k.k. wynika, że prowadzenie pojazdu przez sprawcę tego przestępstwa zagraża bezpieczeństwu w komunikacji (art. 42 § 1 k.k.). Wszak chodzi tu o czyny z założenia drobne lub średnie. Poziom dolegliwości związanych z warunkowym umorzeniem postępowania może być racjonalizowany, adekwatny do potrzeb resocjalizującego oddziaływania owych dolegliwości na sprawcę poddanemu próbie.

**VIII.** Przyjęcie, że świadczenie pieniężne i zakaz prowadzenia pojazdów są środkami karnymi pozwala rozstrzygnąć o granicach (zakresie) wymiaru świadczenia, a w przypadku zakazu – o minimalnym okresie jego trwania. Nadto, można wyjaśnić kwestię obowiązywania zakazu i świadczenia po upływie okresu próby oraz możliwość ich skracania, a także zagadnienie wykonania, uznania za wykonane i przedawnienia ich wykonania.

Dla określenia granic orzekania świadczenia pieniężnego należy odwołać się do przepisu ogólnego, regulującego ten środek karny, tj. do art. 43a § 1 k.k. Owe granice wynoszą od 10 zł<sup>64</sup> do 60 000 zł<sup>65</sup>. Z kolei kwestia minimalnego okresu trwania zakazu prowadzenia pojazdów musi być rozstrzygana, jak do tej pory, w oparciu o przepis art. 43 § 1 i 3 k.k.<sup>66</sup> Ponieważ zgodnie z art. 43 § 1 k.k. zakaz orzeka się w latach w wymiarze od 1 roku do 15 lat, toteż minimalny okres trwania zakazu orzeczonego w wyroku warunkowo umarzającym postępowanie wynosi 1 rok. Stosować również

---

<sup>64</sup> Tak M. Szewczyk, która wykorzystując analogię do kary grzywny proponuje dolną granicę świadczenia pieniężnego określić na 10 zł, M. Szewczyk [w:] A. Zoll (red.), *Kodeks..., op. cit.*, s. 723. W. Zalewski proponuje minimalny wymiar świadczenia określić na 1 zł, W. Zalewski [w:] M. Królikowski, R. Zawłocki (red.), *Kodeks..., op. cit.*, s. 114–115. Proponuje się także kwoty: 100 zł, 10 groszy i 1 grosz, zob. W. Cieślak [w:] *System..., op. cit.*, t. 6, s. 797. Minimalna kwota 10 zł jest propozycją racjonalną, gdyż w przypadku mniejszych kwot opłata za przelew byłaby wyższa niż samo świadczenie. Z kolei wyższe kwoty ograniczają swobodę w wymiarze świadczenia.

<sup>65</sup> Tak na gruncie przepisów obowiązujących od 1 lipca 2015 r. J. Lachowski [w:] M. Królikowski, R. Zawłocki (red.), *Kodeks..., op. cit.*, s. 355, J. Skupiński [w:] R.A. Stefański (red.), *Kodeks..., op. cit.*, s. 465.

<sup>66</sup> Tak J. Lachowski [w:] M. Królikowski, R. Zawłocki (red.), *Kodeks..., op. cit.*, s. 355, J. Skupiński [w:] R.A. Stefański (red.), *Kodeks..., op. cit.*, s. 465.

należy regułą ogólną, określoną w art. 43 § 3 k.k., zgodnie z którą orzekając zakaz sąd nakłada obowiązek zwrotu dokumentu uprawniającego do prowadzenia pojazdu, a do chwili jego wykonania okres, na który orzeczono zakaz nie biegnie.

Stosowanie zasady, o jakiej mowa w art. 43 § 3 k.k. może prowadzić do tego, że mimo upływu okresu próby okres zakazu prowadzenia pojazdów nie rozpocznie biegu albo nadal będzie trwał. Zastanowić się można nad tym, czy taki stan rzeczy nie jest sprzeczny z koniecznością korelacji między okresem zakazu a okresem próby oraz skutkami pozytywnego wpływu okresu próby. W literaturze nie budzi zastrzeżeń opisana sytuacja<sup>67</sup>. Dopuszczając możliwość obowiązywania zakazu prowadzenia pojazdów po upływie okresu próby wskazać można właśnie na charakter zakazu jako środka karnego. Obowiązywanie środków karnych regulują odrębne przepisy, do których należy sięgnąć. Oznacza to, że zakaz jako środek karny obowiązuje do czasu jego wykonania, uznania za wykonany (art. 84 § 1 k.k.)<sup>68</sup>, przedawnienia jego wykonania (art. 103 § 2 k.k.). Oznaczony w wyroku warunkowo umarzającym postępowanie okres próby nie ma znaczenia dla omawianej sytuacji, gdyż jest to czas, w którym sprawca podlega ocenie i tylko w tym okresie brak realizacji zakazu (przez co można również rozumieć zwłokę w zwrocie prawa jazdy) może skutkować – poza odpowiedzialnością karną za przestępstwo z art. 244 k.k. – podjęciem postępowania. Niestosowanie się do zakazu po upływie okresu próby rodzi jedynie odpowiedzialność karną za przestępstwo z art. 244 k.k. Obowiązywanie zakazu ponad okres próby nie stoi również w sprzeczności ze skutkami, jakie wynikają ze skutecznego wpływu okresu próby. Owe skutki rozciągają się na płaszczyźnie braku możliwości skazania sprawcy za popełnione przestępstwo (powstaje bezwzględna przeszkoda procesowa do wszczęcia postępowania), co do którego warunkowo umorzono postępowanie, a nie na płaszczyźnie zatarcia skazania. Stąd też upływ okresu próby nie niweluje skutków związanych z popełnionym przestępstwem, wynikających z orzeczonych środków karnych, jako reakcji na popełnione przestępstwo. Tym samym skutki wpływu okresu próby nie mogą być tożsame z tymi, jakie wynikają z tego faktu w przypadku warunkowego zawieszenia wykonania kary pozbawienia wolności (por. art. 76 k.k.).

**IX.** Nie ulega wątpliwości, że od 18 maja 2015 r. kwestia fakultatywności orzekania świadczenia pieniężnego i zakazu prowadzenia pojazdów przy warunkowym umorzeniu postępowania ma niebagatelne znaczenie dla sprawców przestępstw przeciwko bezpieczeństwu w komunikacji, którzy w czasie czynu byli w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego. Obligatoryjność ich stosowania łączy się z koniecznością orzeczenia środka karnego zakazu prowadzenia pojazdów na okres nie krótszy niż 3 lata (art. 42 § 2 k.k.), a nadto z obligatoryjnym orzeczeniem środka karnego w postaci świadczenia pieniężnego w wysokości co najmniej 5000 zł (pomijając dalsze ewentualne konsekwencje wyroku skazującego).

<sup>67</sup> J. Lachowski [w:] M. Królikowski, R. Zawłocki (red.), *Kodeks..., op. cit.*, s. 355.

<sup>68</sup> W tym zakresie do zakazu prowadzenia pojazdów nie stosuje się art. 74 § 2 k.k., o czym była już mowa. Nie znajdzie również zastosowania art. 84 § 2 k.k., wykluczający możliwość skrócenia okresu obowiązywania zakazu prowadzenia pojazdów, gdyż zakaz ten nie został orzeczony na podstawie art. 42 § 2 k.k., co również było przedmiotem analizy w niniejszym opracowaniu.

Analiza aktualnego stanu normatywnego, ukształtowanego ustawami: z 20 lutego 2015 r. i z 20 marca 2015 r., pozwala z jednej strony skonstatować, że przeważające w orzecznictwie poglądy dotyczące spornych zagadnień orzekania świadczenia pieniężnego i zakazu prowadzenia pojazdów przy warunkowym umorzeniu postępowania wobec sprawcy przestępstwa z art. 178a § 1 k.k. pozostają nadal aktualne. Niemniej jednak, istnieje wiele silnych argumentów pozwalających zająć jednoznaczne stanowisko co do owych spornych kwestii. Oba środki nadal pozostają zawsze fakultatywne. Świadczenie pieniężne nie wymaga określenia terminu wykonania, a jego wymiar określa się na zasadach ogólnych. Z kolei zakaz prowadzenia pojazdów w każdym przypadku jego zastosowania orzekany może być w wymiarze od roku do 2 lat. Przepis art. 67 § 1 k.k., regulując w sposób odmienny podstawy orzekania świadczenia i zakazu oraz maksymalny okres trwania zakazu, stanowi samodzielną podstawę orzekania tych środków.

Z drugiej strony wydaje się, że przedstawione argumenty, mające wsparcie normatywne, pozwalają rozstrzygnąć spory dogmatyczne na temat charakteru świadczenia pieniężnego i zakazu prowadzenia pojazdów orzekanych przy warunkowym umorzeniu postępowania. Poza wyrażonymi dotychczas w orzecznictwie i literaturze, także nowe argumenty, znajdujące uzasadnienie normatywne, przemawiają za podwójnym charakterem wymienionych środków, będących jednocześnie środkami karnymi i środkami probacyjnymi.

Przeprowadzona analiza dowodzi, iż zmiany k.k. dokonane ustawą z 20 marca 2015 r., zmierzające do zaostrzenia odpowiedzialności karnej sprawców m.in. przestępstw z art. 178a § 1 k.k., nie zostały opracowane kompleksowo, brak bowiem systemowego podejścia do omawianego zagadnienia, w tym również w konfrontacji z uchwalonymi miesiąc wcześniej zmianami k.k. ustawą z 20 lutego 2015 r. W konsekwencji sprawcy przestępstw z art. 178a § 1 k.k., w stosunku do których dochodzi do wydania wyroku skazującego ponoszą – i to obligatoryjnie na zasadzie ustawowego minimum – surowsze konsekwencje od tych sprawców, co do których sąd warunkowo umarza postępowania, gdzie pozostaje jedynie możliwość, a nie konieczność stosowania dolegliwości w postaci tak świadczenia pieniężnego, jak i zakazu prowadzenia pojazdów. Niemniej jednak, trzeba mieć zawsze na uwadze fakt, że owa rozbieżność w kształtowaniu sytuacji prawnej sprawców przestępstw z art. 178a § 1 k.k. będzie racjonalizowana przez sąd w toku wyrokowania, w oparciu o całościowy kształt dowodów przeprowadzonych przed sądem. Tym samym różnice w konsekwencjach prawnych ponoszonych przez sprawców tych przestępstw zawsze będą pochodną niepowtarzalnych okoliczności dane sprawy.

Wydaje się jednak, że kształt instytucji warunkowego umorzenia postępowania karnego w przypadku sprawców przestępstw z art. 178 § 1 k.k. winien ulec modyfikacji tak, aby całościowy kształt możliwych reakcji prawnych na tego rodzaju czyny był spójny i opierał się na konsekwentnej gradacji represji. Obecny system może, niestety, doprowadzić na płaszczyźnie stosowania prawa do skutków sprzecznych z zakładanymi. Mianowicie, może mimo wszystko skutkować wzrostem ilości warunkowych umorzeń w miejsce skazań tych sprawców, co do których nie było przesłanek do zastosowania warunkowego umorzenia postępowania, ale jednocześnie nie było konieczności orzekania zakazu prowadzenia pojazdów w wymiarze powyżej 2 lat. Warto przyglądać się praktyce wymiaru sprawiedliwości w tym zakresie.



## BIBLIOGRAFIA

- Andrejew I., Świda W., Wolter W., *Kodeks karny z komentarzem*, Warszawa (brak daty wydania).
- Gajewski M., Glosa do postanowienia Sądu Najwyższego z 29 stycznia 2002 r., I KZP 33/01, MoP z 2003 r., nr 15, s. 708–710.
- Hofmański P., Paprzycki L.K. [w:] M. Berent, J. Bojarski, M. Bojarski, M. Filar, W. Filipkowski, O. Górniok, E. Guzik-Makaruk, S. Hoc, P. Hofmański, M. Kalitowski, M. Kulik, L.K. Paprzycki, E. Pływaczewski, W. Radecki, Z. Sienkiewicz, Z. Siwik, R.A. Stefański, L. Tyszkiewicz, A. Wąsek, L. Wilk, *Kodeks karny. Komentarz*, M. Filar (red. nauk.), Warszawa 2014.
- Hypś S. [w:] F. Ciepły, M. Gałązka, A. Grześkowiak, R.G. Hałas, S. Hypś, D. Szeleszczuk, K. Wiak, *Kodeks karny. Komentarz*, A. Grześkowiak, K. Wiak (red.), Warszawa 2012.
- Kozioł T., *Warunkowe umorzenie postępowania karnego*, Warszawa 2009.
- Kunicka-Michalska B. [w:] *System Prawa Karnego. Tom 6. Kary i środki karne. Poddanie sprawcy próbie*, M. Melezini (red.), Warszawa 2010, s. 961–998.
- Leżak K.J., *Glosa do uchwały Sądu Najwyższego z 23 maja 2006 r.*, I KZP 6/06, Przegląd Sądowy z 2007 r., nr 1, s. 119–125.
- Łabuda G. [w:] J. Giezek, N. Kłaczyńska, G. Łabuda, *Kodeks karny. Część ogólna. Komentarz*, J. Giezek (red. nauk.), Warszawa 2012.
- Marcinkowski W., *Glosa (aprobująca) do wyroku Sądu Najwyższego z 4 grudnia 2003 r.*, WA 55/03, Prokurator z 2004 r., nr 1, s. 53–64.
- Marek A., *Kodeks karny. Komentarz*, Warszawa 2010.
- Morawski L., *Zasady wykładni prawa*, Toruń 2010.
- Postanowienie Sądu Najwyższego z 17 maja 2000 r., I KZP 7/00, OSNKW z 2000 r., z. 5–6, poz. 51.
- Postanowienie Sądu Najwyższego z 29 stycznia 2002 r., I KZP 33/01, OSNKW z 2002 r., z. 3–4, poz. 15.
- Pratkowiecki P., *Glosa do uchwały Sądu Najwyższego z 17 marca 2000 r.*, I KZP 2/00, PS z 2002 r., nr 3, s. 147–151.
- Referat A. Zolla podczas IV Krakowskiego Forum Karnistycznego, Kraków 30 czerwca 2015 r. (zapis video): <http://www.czpk.pl/index.php/wideo/krakowskie-forum-karnistyczne/iv-krakowskie-forum-karnistyczne-nagranie-video>
- Sienkiewicz Z. [w:] *Kodeks karny. Komentarz*, O. Górniok (red.), Warszawa 2004.
- Siwik Z., *Systematyczny komentarz do ustawy karnej skarbowej. Część ogólna*, Wrocław 1993.
- Skarbek R. [w:] M. Błaszczak, J. Długosz, M. Królikowski, J. Lachowski, A. Sakowicz, R. Skarbek, A. Walczak-Żochowska, W. Zalewski, R. Zawłocki, S. Żółtek, *Kodeks karny. Część ogólna. Komentarz do artykułów 32–116. Tom II*, M. Królikowski, R. Zawłocki (red.), Warszawa 2010.
- Stanowisko A. Zolla podczas XII Bielańskiego Kolokwium Karnistycznego, 20 maja 2015 r. Warszawa (zapis video): <http://www.czpk.pl/index.php/wideo/bielanskie-kolokwium-karnistyczne/xii-bielanskie-kolokwium-karnistyczne-2015-r>
- Stefański R.A. [w:] P. Daniluk, T. Gardocka, R. Giętkowski, A. Herzog, S. Hoc, R. Janiszowski-Downarowicz, R. Kokot, V. Konarska-Wrzosek, J. Kosonoga, W. Koziulewicz, B. Kunicka-Michalska, W. Kutzmann, M. Leciak, T. Oczkowski, Ł. Pohl, J. Potulski, T. Przesławski, J. Skorupka, J. Skupiński, J. Sobczak, B.J. Stefańska, R.A. Stefański, Z. Świda, A. Walczak-Żochowska, J. Warylewski, A. Wilkowska-Płóciennik, W. Zalewski, *Kodeks karny. Komentarz*, (red.) R.A. Stefański, Warszawa 2015.
- Uchwała Sądu Najwyższego z 17 marca 2000 r., I KZP 2/00, OSNKW z 2000 r., z. 3–4, poz. 22.
- Uchwała Sądu Najwyższego z 29 marca 2006 r., I KZP 2/06, OSNKW z 2006 r., nr 4, poz. 32.
- Uchwała Sądu Najwyższego z 23 maja 2006 r., I KZP 6/06, OSNKW z 2006 r., z. 6, poz. 56.

- Ustawa z 14 kwietnia 2000 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny, Dz.U. z 2000 r., Nr 48, poz. 548.
- Ustawa z 12 lutego 2010 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny, ustawy – Kodeks karny wykonawczy oraz ustawy – Prawo ochrony środowiska, Dz. U z 2010 r., Nr 40, poz. 227 z późn. zm.
- Ustawa z 20 marca 2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw, Dz. U. 2015 r., poz. 541
- Ustawa z 20 lutego 2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw, Dz. U. 2015 r., poz. 396
- Uzasadnieniem rządowego projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw, druk sejmowy 2586, <http://www.sejm.gov.pl/Sejm7.nsf/druk.xsp?nr=2586>
- Wyrok Sądu Najwyższego z 4 grudnia 2003 r., WA 55/03, OSNKW z 2004 r., z. 2, poz. 21.
- Wyrok Sądu Najwyższego z 26 lutego 2007 r., IV KK 22/07, OSNwSK z 2007 r., nr 1, poz. 512.
- Wyrok Sądu Najwyższego z 1 marca 2007 r., WA 10/07, OSNwSK z 2007 r., nr 1, poz. 560.
- Wyrok Sądu Najwyższego z 6 lutego 2014 r., III KK 481/13, LEX nr 1427472.
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z 30 września 2008 r., II AKa 282/08, KZS z 2009 r., z. 6, poz. 79.
- Wyrok Sądu Okręgowego w Tarnowie z 29 czerwca 2007 r., II Ka 292/07, KZS z 2007, z. 9, poz. 79.
- Wyrok Sądu Okręgowego w Zamościu z 9 lipca 2013 r., II Ka 507/13, LEX nr 1718277.
- Wyrok Sądu Okręgowego w Ostrołęce z 10 października 2013 r., II Ka 256/13, LEX nr 1718419.
- Zalewski W. [w:] M. Błaszczak, J. Długosz, M. Królikowski, J. Lachowski, A. Sakowicz, R. Skarbek, A. Walczak-Zochowska, W. Zalewski, R. Zawłocki, S. Zółtek, *Kodeks karny. Część ogólna. Komentarz do artykułów 32–116. Tom II*, M. Królikowski, R. Zawłocki (red.), Warszawa 2015.
- Zoll A. [w:] G. Bogdan, Z. Cwiągalski, P. Kardas, J. Majewski, J. Raglewski, M. Szewczyk, W. Wróbel, A. Zoll, *Kodeks karny. Część ogólna. Komentarz do art. 1–116 k.k.*, A. Zoll (red.), Warszawa 2012.

## ZAKAZ PROWADZENIA POJAZDÓW I ŚWIADCZENIE PIENIĘŻNE A WARUNKOWE UMORZENIE POSTĘPOWANIA KARNEGO WOBEC SPRAWCY PRZESTĘPSTW Z ART. 178A §1 K.K.

### Streszczenie

Przedmiotem opracowania jest zagadnienie orzekania zakazu prowadzenia pojazdów i świadczenia pieniężnego w wyroku warunkowo umarzającym postępowanie karne w związku z popełnieniem przestępstwa z art. 178a § 1 k.k. W artykule poruszono kwestie materialnoprawne dotyczące charakteru prawnego omawianych środków, zakresu i podstaw ich stosowania oraz okresu, na jaki można orzec te środki wobec sprawcy przestępstwa z art. 178a § 1 k.k. w razie zastosowania instytucji probacji w postaci warunkowego umorzenia postępowania karnego. Analiza została przeprowadzona w oparciu o normatywny kształt instytucji warunkowego umorzenia postępowania karnego nadany Ustawą z 20 lutego 2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw oraz przepisy regulujące środki karne w postaci zakazu prowadzenia pojazdów i świadczenia pieniężnego w brzmieniu ustalonym Ustawą z 20 marca 2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw, a także Ustawą z 20 lutego 2015 r., jak też w oparciu o dotychczasowe poglądy wyrażane w doktrynie i orzecznictwie sądowym.

Słowa kluczowe: *zakaz prowadzenia pojazdów, warunkowe umorzenie postępowania*

BAN ON DRIVING AND COMPENSATION  
VERSUS CONDITIONAL DISCONTINUANCE OF CRIMINAL PROCEEDING  
AGAINST A PERPETRATOR UNDER ARTICLE 178A § 1  
OF THE CRIMINAL CODE

Summary

The article deals with the issue of ruling a ban on driving and compensation in a sentence conditionally discontinuing a criminal proceeding involving crime under Article 178a § 1 of the Criminal Code. The author focuses on substantive issues concerning the legal character of the discussed measures, the scope and bases for their application and the period for which the measures may be ruled against a perpetrator of a crime under Article 178a § 1 CC in case of the application of probation in the form of conditional discontinuance of a criminal proceeding. The analysis is conducted based on the normative form of conditional discontinuance of a criminal proceeding under the Act of 20 February 2015 amending the Criminal Code and some other acts and provisions regulating penal measures in the form of a ban on driving and compensation in the wording laid down in the Act of 20 March 2015 amending the Criminal Code and some other acts, and the Act of 20 February 2015, as well as based on the opinions of the doctrine and court decisions.

Key words: *ban on driving motor vehicles, conditional discontinuance of a proceeding*